

DGM'lerde Yargılamalar...

Av. GÜNEY DİNÇ

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde Türkiye'nin yargılandığı bir dava daha sonuçlandı. 9 Haziran günü açıklanan **İncal** davası kararının kapsadığı olaylar oldukça gerilere uzanmaktadır. Halkın Emek Partisi (HEP) İzmir İl Yönetim Kurulu'nun 1992 yılında yayımlamayı kararlaştırdığı bir bildiri, henüz dağıtılmadan toplatılmış ve soruşturma konusu yapılmıştı. Bildiri'de, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nce seyyar satıcıların çalışma alanlarının kısılması eleştiriliyor, alınan kararın Güneydoğu'dan göçen yurttaşları yıldırma yönelik bir girişim olduğu ileri sürülüyordu. İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde açılan dava sonucunda, aralarında **Av. İbrahim İncal**'ın da bulunduğu HEP İl Yönetim Kurulu üyeleri TCK 312/2. maddeye göre **„halka ırk mülahazası ile düşmanlığa“** tahrik etmekten suçlu bulunarak cezalandırılmalarına karar verildi. Bu karar Yargıtay'ca da onanarak kesinleşti.

İç hukuk yollarının tüketilmesinden sonra **Avrupa İnsan Hakları** yargısına götürülen bu olay, iki temel konuda ulusal hukukun yenilenmesini zorunlu kılan bir sonuca bağlandı.

1) Düşünceyi açıklama özgürlüğü yönünden: AİHK raporuna koşut olarak AİHM **„düşünceyi açıklama özgürlüğünün demokratik toplumların temel taşlarından birini oluşturduğunu, sözleşmenin 10. maddesi ile korunan özgürlüğün yalnız, zararsız, önemsiz ve toplum çoğunluğunun benimsediği düşüncelerin açıklanması ile sınırlı kalmayıp, devletin ve halkın bir bölümü için çarpıcı, şaşırtıcı, hatta endişe verici düşünceler için de geçerli olduğunu...“** vurguladıktan sonra, siyasal bir partinin yerel örgütüne kararlaştırılan yargılama konusu bildiri de **„şiddete teşvikin unsurları bulunmadığı, çoğunluğu Kürt kökenli işportacıların çalışma alanlarının daraltılmasına ilişkin önlemleri eleştirmekle yetindiği“** belirtilerek, dağıtılmayan bildirin yazılmasına katıldığı için başvurucunun hapis cezasına mahkûm edilmesinin **„demokratik bir toplumda kamu düzeninin korunması için gerekli bir önlem..“** sayılmayacağı vurgulandı. Bu nedenlerle AİHM'nin oybirliğiyle verdiği kararlar İncal'ın mahkûmiyeti, AİHS'nin düşünceyi açıklama Özgürlüğünü koruyan 10. maddesine aykırı bulundu.

TCK 312. maddenin yumuşatılması ya da değiştirilmesi, uzunca bir süreden beri siyasal partiler arasında pazarlık konusu yapılmaktadır. Bu tartışmalar genellikle hangi ünlü politikacılara verilen cezaların kaldırılması, hangi düşünce suçlarına cezaevi kapılarının kapalı tutulacağı noktalarında odaklanmaktadır. Onlara, çağımızın özümseyemeyeceği yeni yeni yanlışlara düşmemeleri için **„şiddete teşvik“** ile **„düşüncenin açıklanması“** arasındaki geleneksel ölçütleri yineleyen AİHM'nin İncal/Türkiye davası kararını doğru değerlendirmelerini öneriyorum.

2) DGM'nin yapılması yönünden: AİHK raporunun diğer saptaması da, İncal'ın yargılandığı DGM üyelerinden birinin askeri yargıç olmasıydı. AİHM'de, özlük hakları, atanma, yer değiştirme ve disiplin yönlerinden Millî Savunma Bakanlığı'na bağlı olduğu için bağımsızlığı bulunmayan askeri yargıçın, **„Silahlı Kuvvetler'in iç düzenini hiçbir biçimde ilgilendirmeyen bir olayda sivil kişilere karşı açılan ceza davasında hakimlik yapması“** Sözleşme'ye aykırı buldu. DGM'nin yapılması **„Silahlı Kuvvetler'in demokratik bir ülkede, tüm bağımlılık ve taraflılık kuşkularının dışında kalması gereken, askeri olmayan adli alana müdahalesi“** olarak değerlendirildi. AİHM, 8'e karşı 12 oyla aldığı kararda DGM'nin objektif bağımsızlığının ve objektif tarafsızlığının kuşkuyla karşılanılabileceğine değinilerek, sözleşmenin bağımsız, tarafsız yargı ilkesini koruyan 6. maddesinin 1. bendinin ihlal edildiği görüşüne vardı. AİHM'nin kararları kesindir. Temyiz ya da itiraz olanağı bulunmamaktadır.

Şimdi ne olacak?

AİHS'nin 53. maddesine göre, bu sürece katılan ülkeler, **„taraf oldukları divan kararlarına uymayı taahhüt et..“** miş bulunuyorlar. Elbette Türkiye de, imza koyduğu sözleşmeden kaynaklanan ulusal ve uluslararası yükümlülüklerini yerine getirecektir. Bunun tersini düşünmek bile olanaksızdır.

AİHM'nin kararları, yalnız yasama ve yürütme organlarını bağlamakla kalmamakta, **„Türk ulusu adına karar veren“** mahkemeleri de kapsamaktadır. Anayasa ve bağlantılı yasalar değişinceye kadar, Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin ve bu kuruluşlarda görev yapan sayın askeri yargıçların kendi konum ve yapılanmalarını sorgulamaları zamanı gelmiştir. Politikacılar yeterince ilgi göstermeseler bile, ortada çok ciddi hukuksal sorunlar vardır. AİHM'nin bağlayıcı kararında vurgulanan sakıncalar giderilmeden, DGM'ler günümüzdeki biçimleriyle yargılamaları sürdürebilirler mi? Karşılıklarına çıkarılan tüm sanıklar, İncal/Türkiye davası kararı doğrultusunda itirazlarda bulunur, olumlu yanıt alamayınca hukuksal tartışmayı uluslararası yargıya kadar taşırlarsa, böyle bir durum güvensizlik, giderek yargı bunalımı yaratmaz mı? Kanımca, anayasa ve ilgili yasalar değişinceye kadar DGM'lerin kendi kararlarıyla yargılamaları durdurmaları, şimdilik en doğru ve ivedi çözüm olarak görünmektedir.